

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

Nr. 194.

Braşov, Joi 2 (15) Septembrie.

1904.

BUDAPESTA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisorile nefranco se nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administraţiunea în
Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
în Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emerik Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
în Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körút).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicităţile mai dese după tariful
şi învoială. — RECLAMĂ pe
pagina 3-a o serie 20 bani

"GAZETA" iese în de-care zi
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe şase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poştale din întru şi din
afară şi la d-nu colectori.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe şase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe şase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un asem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât şi inserţiunile
sunt a se plăti înainte.

Nu falsificaţi istoria!

Braşov, 1 (14) Septembrie.

I.

Nu e nimic mai urit şi mai respingător decât când în discuşiunea publică, acolo unde se impune de a se lămurii situaţiunile, se falsifică cu intenţiune istoria, numai ca printr'asta să li-se dea uneltirilor cutărei clice aparinţa unor nisuinţe juste şi corecte.

Cetitorii noştri se nu credă cum-va, că voim să vorbim despre tactica adversarilor neamului românesc de a făuri arme în contra noastră cu ajutorul falsificării celei mai neruşinate şi temerare a faptelor trecute şi prezente. Acesta ar fi de prisos, deore-ce tactica contrariilor noştri naţionali e deja prea învechită şi prea bine cunoscută: minciuna şi calumnia, care se potă da prilegiu puterii brutale de a lovi cu atât mai tare, şi încă sub masca unei acţiuni legitime şi juste în pretinsul interes al unor anumite idei şi nisuinţe.

Nu de acesta voim să ne ocupăm, ei voim să vorbim aici de adversarii din tabăra noastră proprie, de cei cari conşciu, instigaţi de curente străine aspiraţiunilor noastre, ori inconşciu, din nepricepere seu neorientare, seu amăgiţi şi înşelaţi fiind, devin propagatorii unor neadevăruri istorice în detrimentul naţiunii noastre şi a românismului.

E trist, dér e așa! Românii asupriţi din aceste țări au ajuns astăzi să fie mai amenințați și mai periclitati de nevrăstniciei rățăciți. de nechibzuții, superficialii și veninoșii din sinul propriu, decât de viclenia și răutatea adversarilor seculari.

Că lucrul a putut ajunge așa departe, e de vină fără îndoială în primul rând acea parte a presei române, care folosindu-se de totala neorientare, ca să nu dicem ignoranță a publicului celui mare românesc în ale politicii, nu s'a sfiit și nu se sfiesce a exploata buna lui credință prin falsificarea faptelor trecute și prezente.

Sute de ani au dus'o cum au dus'o Românii din Ardeal, în zile grele ca și în zile mai puțin posomorite, cu cei cari îi declaraseră prin lege numai de natio tolerata. Au luptat și, nepuțând birui, au răbdad așteptând sosirea vremii. Rezistența Ardelenilor fie într'o formă fie într'alta, a fost totdeuna până azi viuă, viguroasă și trairnică.

Cea mai mare dovadă pentru acesta este faptul, că în timpul mai nou în era dualismului, după ce s'au fost săturat până în gât de bunătațile constituționalismului și a parlamentarismului maghiar, frații bănațeni și ungurenii au alergat ei de bunăvoie la întrunirea națională generală românească din Ardeal, ca să facă cauză comună cu frații lor transilvăneni și cu toții împreună să pună temelia solidarității naționale a Românilor de sub oblăduirea ungu-răscă.

Așa s'a întâmplat. Bănațenii de la Timișoara și Lugos și Ungurenii de la Arad și Oradea-mare au fost, cari, după o activitate parlamentară de două-deci de ani — pe care reușiseră a-o inaugura cu o pleiadă frumoasă de peste trei-deci de deputați, patrioți și naționaliști, bărbați harnici și distinși — au venit la Sibiu în 1881 să caute razim în politica de rezistență națională și în conlucrarea solidară cu Românii ardeleni.

Și ôre se fi alergat acum 23 de ani Bănațenii și Ungurenii la marele sfat din Transilvania numai pentru ca să facă și ei pasivitate față cu alegerile dimpreună cu frații lor Ardeleni, ori să-i indemne pe aceștia a părăsi tactica lor și a-o porni dimpreună cu dênșii cu praporii pe câmpul de bătaie electorală?

Cel ce ar crede așa ceva ar dovedi, că nu cunoșce luptele noastre din trecut și nu înțelege nimic din ce s'a petrecut în jurul lor.

Fost'au și atunci, cum sunt și azi și vor fi mâne cavaleri pentru exploatarea împrejurărilor în favorul lor personal; fost'au și atunci vânători după deputație, egoiști lacomi și fără scrupule, gata întotdeuna a identifica interesele lor particulare cu interesele publice, și a nu-și face nici cea mai mică remuşcare de a sacrifica pe cele din urmă pentru cele dintâi. Dér în conferența națională dela 1881, prima consfătuire în care au fost reprezentat întreg poporul nostru din Ardeal, Banat și Unguria, nisuințele egoiste particulare au trebuit să dispară dinaintea principiului celui mare național, ce a făcut să se unescă toți sub unul și acelaș program, să se grupeze în jurul unuia și aceluiași stég.

Cumcă la 1881 nu s'a tratat decât în linia a doua de modul de procedere la alegerile dietale, o dovedesce cu prisosință împrejurarea, că fără multă discușiune Românii bănațeni și ungurenii au rămas, ca și Ardelenii, pe lângă tactica lor de mai înainte și s'au unit numai în program; și o mai dovedesce faptul, că dintre Ardelenii așa numiții activiști au cedat și au dat mâna cu pasiviștii, făcând posibilă luarea concluderilor cu vot unanim.

Românii bănațeni și ungurenii luând parte la conferența generală națională din 1881, în care s'au solidarizat cu frații lor Ardeleni formând împreună cu ei marele partid național român, una și nedespărțit, pe baza unuia și aceluiași program, n'au făcut decât a se asigura în contra despotismului și esceselor de volnicie și intoleranță ale majorității parlamentare domnitore, căutând, ca minoritate amenințată la culme, în toate privințele, a se întări prin uniunea cu Românii transilvăneni și răzimiră lor de politica de rezistență națională a acestora.

Așa dér se distingem bine. Nu de participare seu neparticipare la alegeri s'a tractat în prima linie la 1881, ci de unirea și cimentarea

forțelor naționale, de întărirea puterii de rezistență a poporului român.

Ori ce ar fi adus cu sine timpul și împrejurările, de ar fi delaturat ori nu cauzele, ce au dat naștere pasivității absolute adoptate de Românii ardeleni față cu alegerile dietale, de ar fi făcut posibilă ori nu intrarea Românilor în cadrul constituției ungare de drept și de fapt, de ar fi dăinuit în genere această constituție ori nu: Românii la an. 1881 s'au unit și s'au solidarizat într'un singur partid național, pentru ca întărindu-se să-i potă conduce ei inși-și destinul și ori ce eventualitate se-i găsească una și nedespărțită, gata a aduce cele mai mari jertte spre a-și apăra individualitatea lor națională prin opunerea celei mai tari rezistențe posibile despotismului de rassă și încercărilor de desnaționalizare.

Braşov, 1 (14) Sept. v.

Memorandul consistoriului ev. din Sibiu în care se ridică protest contra noului proiect de lege despre reforma școlară al ministrului Berzeviczy, a fost înmănat după cum cetim în „Sieb. D. Tgbltt“ în 71. o. n. ministrului președinte Tisza prin deputatul Dr. K. Wolff. În 9 l. c. a fost înaintat memorandumul și ministerului de culte și instrucțiune publică.

Principele Bulgariei în Viena.

Cu ocaziunea aflării în Viena a Principei Bulgariei, ziarul „Fremdenblatt“ publică un articol, în care dăce că principele Ferdinand îndeplinesce o datorie de curtoasie făcând o vizită: Impăratului Francisc Iosif în urma unei lungi șederi în monarhia austro-ungară, la Marienbad întâi, și în posesiunile sale din Ungaria în al doilea rând. Este în afară de ori ce îndoială continuă ziarul vienez, că date fiind împrejurările dificile prin care a trecut, principele a bine meritat pentru menținerea păcei prin atitudinea sa corectă și de aceea potă fi sigur de primirea amicală ce i se va face. Intreținerile ce va avé cu cercurile competente îl vor convinge că simpatia pentru buna stare și dezvoltarea prosperă a Bulgariei au rămas neschimbate aci.

Impăratul a primit pe principele Bulgariei în audiență prelungită. Spre sêră a înapoiat principelui visita sa. Sêra s'a dat un prânț în onôrea principelui la care au mai luat parte suita principelui personalul agenției diplomatice, contele Goluchowski și Koerber.

Ziarul „Die Zeit“ din Viena scrie următoarele:

„Faptul, că Impăratul a primit în audiență pe principele Ferdinand, a produs senzație în toate cercurile. Acestă neașteptată întorsătură este a-se mulțumi intervenției regelui Angliei. Principele a rugat în Marienbad pe regele Edward să mijlocesacă o audiență la împăratul Francisc Iosif! Regele Edward a scris îndată împăratului rugându-l să primescă pe principe. În audiența de azi nu s'a vorbit despre cestiuni politice acute, ci principele a asigurat pe împăratul, că va face tot ce-i stă în putință de a suprima activitatea revoluționarilor bulgari. Impăratul a luat cu satisfacție la cunoșcință declarația liniștitore a principelui.“

Cestiunea cretană. Pôrta a comunicat ambasadorilor ei acreditați pe lângă diferite curți, că va privi realizarea silințelor prințului George relative la Creta ca o călcare a statului quo, declinând ori ce răspundere pentru consecințe. Pôrta a primit de la cele mai multe cabinete asigurări liniștitore, după cari nici o schimbare nu se va face în raporturile Cretei.

Proiectul lui Berzeviczy și Sașii.

Ziarul „Magyar Szó“ a publicat în numărul său de la 3 Septembrie, la loc de frunte, un articol, ce i-s'a trimis din „cercurile conducătoare săsești“, în care se combătea din punct de vedere exclusiv săsesc proiectul lui Berzeviczy privitor la reforma școlară. Fără de a-ne amesteca azi în polomica maghiaro-săsescă — care atinge și pe Românii — vom da aici un extras din răspunsul ziarului „Magyar Szó“ la articolul pomenit, din care se va vedé în același timp, ce argumente invoca autorul articolului contra proiectului din cestiune și ce sciu se-i răspundă cei de la fôia șovinistă maghiară.

Autorul — dăce „Magyar Szó“ în răspunsul său — spune, că decă în urma dispozițiunilor legii școlare în pregătire Sașii din Ardeal vor fi înfrânți, acesta ar însemna o înfrângere a statului ungar față cu expansiunea Românilor. Căci Sașii scoși fiind din autonomia și caracterul lor de naționalitate, nu se vor contopi în Maghiari, ci în Români, și dimpreună cu aceștia vor gravita spre România.

Corect, dăce „M. Sz.“ „Trebuie să primim conlucrarea armonică; Maghiari și Sași trebuie să privescă cu ochi de lup la Valahime și umér la umér să se apere contra expansiunii Valahilor“. Putem să primim și acea aserțiune a autorului sas, că valahizarea Sașilor ar fi păgubitoare în primul rând pentru statul maghiar. Asta-i adevărat. Dér întrebăm: de aceea vré statul maghiar, ca Sașii să învețe mai cu sîrguință limba maghiară pentru-ca să se valahizeze? Înțelegem la ce a țintit d-l autor al articolului. După el, proiectul de reformă școlară e de natură a scôte pe Sași din naționalitatea lor. Părerea acesta este greșită, deore-ce noua lege nu vré alt-ceva, decât ca Sașii, în propriul lor interes, să învețe ungu-resce, să se alipescă strîns de Maghiari, să simtă una cu aceștia și să devină cu timpul ast-fel de Sași, cari în sentimente și cultură se fie fii vrednici ai statului maghiar, ér față cu străinătatea una cu Maghiarii, în cari s'au contopit...“

Autorul articolului — urmésă „M. Sz.“ — dăce, că Sașii nu nutresc antipatii față de statul maghiar, că ei inșiși sunt conșcii de necesitatea cunoșcerii limbei maghiare, dér Sașii vor suferi din cauza controlărei mai stricte a învățării limbei maghiare, fiind-că sunt în desavantaj față cu Românii, cari au 4000 de învățatori populari, cari nu sciu și nu pot preda în limba maghiară. Pe acești 4000 de învățatori români, statul nu-i va puté ridica din post, fiind-că n'are cu cine să-i înlocuescă și fiind-că pe lângă un salariu atât de modest, ca al Românilor, nu se vor găsi 4000 de ômeni la primul apel, cari să-i înlocuescă. Prin urmare față cu armadia de învățatori români necunosători de limba maghiară statul e încapabil. Tot atunci însă inspectorul potă să dea afară

pe dascăli sași, cari sciu unguresce, decât în timpul prescriș de proiect nu vor preda în cele 6 despărțiminte ale școlii populare limba maghiară așa fel, încât elevii să scie perfect a vorbi, a scrie și a socoti unguresce. Aserțiunea aceasta e contradictorie, ea dovedește tocmai contrariul, că adecă decât Sașii de bunăvoie învață unguresce și decât au deja ore-cari cunoscințe din limba maghiară, învățarea acestei limbi le va fi mult mai ușoră și controlul statului nu le va face neplăceri.

Dice autorul articolului — continuă „M. Sz.” — că Românii graviteză spre România, ér Sașii nu graviteză nicăiri. Asta este adevărat numai din unele puncte de vedere. Politicesce Sașii nu pot să graveze imediat spre marea națiune germană, fiind rupți de ea în priviuța geografică; din contră nu vor nega nici Sașii, că ei sunt în contact spiritual statornic cu Germania. Politicesce, cu arma și ca populație gravitătore în afară, Sașii nu pot primejdui statul maghiar, însă în urma contactului lor spiritual cu Nemții pot să strice Maghiarilor tot atât, ca și Românii.

De încheiere „M. Sz.” le dăce Sașilor: „Pentru Sași e cestiune de viață, ca să învețe temeinic unguresce, — căci această le va da cel puțin un scut contra contopirei lor în Valahime”.

Mai vreți comentariu?

Congresul internațional de pressă.

Intre discursurile, ce s'au rostit la congresul internațional de pressă, deschis Dumineca trecută, la 11 l.c. în Viena, s'a remarcat cu deosebire discursul primarului Dr. Lueger. Tótă lumea aștepta cu încordare să vadă ce va dăce cu această ocaziune acel bărbat, care atât de mult a fost combătut de pressa evrească pentru sentimentele sale antisemite și ale cărui succese politice a provocat atâta displăcere în numita pressă.

Dr. Lueger a vorbit și vorbele lui n'au găsit nici de astă-dată complăcerea pressei evreesci. „N. Fr. Pr.” într'un prim articol caustic comenteză discursul primarului, pe care îl numește un amestec de cinism și naivitate. Nu-i place acestei foi mai ales ceea ce a dăce Lueger: că „a închis amândoi ochii” și a venit la acest congres. La sfârșitul articolului „N. Fr. Pr.” sulevéză cestiunea, că ore pressa n'ar trebui să refuze a se presenta la ospetele, ce i-se ofer câte odată și cari nu sunt compatibile cu demnitatea ei. Numita fôie înțelege banchetul oferit congresului de primăria Vienei și pentru care consiliul comunal a votat 40,000 corone.

Etă acum discursul lui Lueger:

„Când se adună bărbații pressei, tot-deuna se vorbesc, că pressa este o mare putere. Acest cântec s'a cântat și astăzi

de repețite ori. Dovada cea mai bună, că propoziția această conține adevăr, este adunarea de astăzi și cred că d-vostre, onorate dame și onorați domni ai pressei, puteți să fiți mulțumiți cu această adunare. (Vii aprobări) Vi-s'au adus omagii din partea tuturor, cei ce au vr'o importanță în viața statului.

Insă cu tótă puterea și cu tótă influența cea mare de care dispuneți, și d-vostre aveți adversari și încă adversari de séma. D-l președinte al d-vostre a făcut tocmai o aluziune la acei adversari.

Vé puteți imagina, că acești adversari au făcut și ei ce le-a stat în puțință, spre a vé pune bețe în rôte (Ilaritate). A și venit unul séu altul și la mine și mi-a dăce: „Dér doctore Lueger, ce ai de gând? Vrei să primesci jurnaliștii? Ne mai poimenit!”

Și am cumpénit lucrul. Firesce, că am tremurat puțin înaintea d-vostre — dér nu prea tare. (Ilaritate). Mi-am regăsit numai decât curagiul și mi-am dăce: „Datoria unui primar este, să salute cu dragă inimă, fără considerare la partidul politic, pe bărbații, cari vin la Viena (Aprobări). Un primar nu pôte întreba: decât cutare îi este amicul séu politic, ori inamicul séu? El trebuie, decât își pricepe misiunea, să se se presente pretutindenea, unde se adună bărbați din tótă lumea și trebuie să le spună, că-i salută din tótă inima.

Dér abstrăgénd de la această, adevărul este, că lipsurile pressei numai așa se pot înlătura, decât se forméză o organizațiune puternică și eu véd în congresul ce s'a deschis astăzi, o organizațiune puternică a întregii prese. Decí, în calitatea această, cred eu, veți fi chemați a înlătura după puțință acele lipsuri din pressă (Aprobări).

Se scie, că eu n'am fost și nu sunt tocmai favoritul cutărei séu cutărei prese. Cred însă că am dovedit, că pressa deși este puternică, totuși nu este atotputernică și tot-deuna am ținut la următorul lucru: Decă pressa dăce, că ea scrie adevărul, atunci ea trebuie să și afle adevărul!

După principiul acesta am lucrat eu în tot-deuna și am scos-o la cale pot dăce destul de bine cu cei mai mari adversari ai mei.

Afară de această am mai avut o considerație, care m'a îndemnat să mă present aici:

În tot ceea-ce face omul este la mijloc și puțin egoism. Acesta-i nelipsit, cum nelipsit este cuvântul „Amin” în rugăciune. M'am întrebat: Este oportun să mă present aici și să-mi exprim bucuria, asupra faptului, că atâția domni din tótă lumea se adună aici? și mi-am dăce: Trebuie să mă present. Căci este un fapt, că mai ales în multe țiare din străinătate, dér chiar și în cele dinlăuntru țării se scriu lucruri neesacte despre stările din Viena și Austria. Am dăce: Uite cea mai bună ocaziune de a face reclamă pentru iubitul meu oraș natal, Viena, și pentru Austria!

Scuzați, că întrebunțez acest cuvânt. Eu vé salut și din acel punct de vedere, că d-vostre — sper — că vé veți convinge despre adevăratele stări din Viena și din Austria, și veți vedé că nu e tocmai așa de primejdios la noi, ér decât în acest local se adună une-ori ómeni, cari nu se pot împăca la olaltă, în general poporșle Austriei se înțeleg între olaltă fórte bine.

Decă veți fi cetit pôte, că aici în Viena cât este de periculos a ieși la preumblare, vé veți convinge în personă, cât de pacinică, cât de inimósă și politicósă este populația Vienei! Și când veți vedé scriindu-se în viitor, că uite ce ómeni turbați își fac mendrele în Viena și uite cum stau lucrurile în patria noastră, veți puté dăce: Ne-am convins singuri că e o minciună.

Scuzați, că sunt așa de egoist, sunt însă de părere, că egoismul sănétos este motorul ori cărui progres, și în priviuța această eu unul nu las nimic de dorit. (Ilaritate.)

Domnilor și damelor! Bine ați venit! Populația Vienei este divisață, o parte salută pe unii, altă parte pe alții. Eu vé salut pe toți. (Vii aprobări). Nu întreb pe nimeni de programul séu politic, nu-l întreb de nascerea sa. Nu întreb de nimica. Închid amândoi ochii și dăce: Bine ați venit în orașul Viena!

Résboiul ruso-japoneș.

Situația în Manciuria.

Din Londra se anunță: Grosul armatei lui Kuropatkin se află la Mukden; aprópe de acest oraș stă acum și divisiunea rusescă, care a acoperit săptămána trecută retragerea armatei rusesci. Acum și Japonessii recunosc, că Kuropatkin a dat dovedí de mare dibăcie prin acoperirea retragerii sale și că a încheiat cu succes retragerea.

După o scire telegrafică din Mukden Rușii se retrag în ordine spre Tienlin. Pe drumul dintre Yantai și Mukden, Japonessii și Rușii sunt încă în contact.

„Lokalanzeiger” primescce din Londra scirea, că după telegrame sosite acolo, armata japoneșă nu se va odihni decât câte-va zile, usând de acest timp pentru a pregăti un atac mare contra lui Kuropatkin. Oyama speră să pótă da o luptă nouă înainte de ce Rușii vor fi ajuns la Charbin.

Oyama anunță la Tokio, că spre ost de Yantai cavaleria rusă a apărut în număr mare. De-alungul căii ferate, între Yantai și Mukden, se află și numărósă infanterie rusescă.

Agentia „Reuter” primescce din Kupantse scirea, că Japonessii sunt nemulțumiți, pentru-că planul armatei lor n'a succes. Ei voiau să dea o luptă decisivă la Liaoyang și să nimicescă armata rusă manciuriană. Kuropatkin li-a priceput in-

tenția și nu s'a lăsat să fie surprins. Cu tóte aceste Japonessii n'au desperat; ei transportă în tot chipul posibil întări și provisiuni spre nord, deóre-ce cred, că o luptă decisivă se va da probabí spre nord de Mukden.

Linevici în Corea?

Din Tiencin se vestescce, că generalul rus Linevici a invadat cu o armată de 50,000 în Corea și a tăiat legătura armatei lui Kuroki cu Föngvanceng. Scirea nu este confirmată încă.

Țarul și résboiul.

„Daily Express” pretinde a scie, că Țarul e firm decis a continua résboiul până când va mai avé trupe disponibile, ca să le trimită din Rusia în Asia orientală, și până când va mai avé o rublă în visteria statului. Țarul va refusa hotărít ori-ce amestec și va respinge ori-ce propunere de pace.

Asediul Port-Arthurului.

La Cifu s'a răspândit svonul, că Japonessii vor îndrepta viitorul lor atac contra forturilor Orlunșan și Kekwașan, situate la nord-vestul fortăreței. Tóte sforțările Japonessilor vor fi îndreptate spre luarea acestor forturi. În contra fortului Itșan Japonessii nu vor să mai dea atacuri, dér îndreptéză asupra-i o puternică bombardare pentru a-l reduce la tăcere. Se dăce, că în aceste 5 zile din urmă Japonessii au pierdut 20,000 ómeni.

Diarul „Novi Kraj” ce apare în Port-Arthur anunță, că în ziua de 2 Septemv. Japonessii au atacat fortăreța, cu care ocaziune o divisiune întregă japoneșă a fost aruncată în aer. Rușii au respins atacul.

„Köln. Zeitung” primescce scirea, că în timpul din urmă s'au descoperit în Port-Arthur nisce deposite secrete, pe cari le-au aranjat Chinesii în ultimul résboi cu Japonia. În aceste deposite s'au aflat 80—100,000 granate, câte-va sute de tunuri vechi Krupp, cari se pot încă întrebunța, mari cantități de pulvere și multe puscí și cartușe.

„Lokalanzeiger” e informat din Tokio, că mai mult de 9000 Japonessii au căđut în zilele din urmă la Port-Arthur. Răniții retrimiți în Japonia descriu situațiunea Japonessilor în colorii oribile. Fórte mulți din ei au orbit din cauza varului nestins pe care Rușii îl aruncă în șanțuri. Deóre-ce bombardarea continuă neînterrupt, e imposibil a se înmormenta nenumăratele cadavre, cari zac pretutindeni în jurul cetății în grămeđi mari. Nemulțumirea poporului în Japonia este mare din cauză, că guvernul suprimă scirile asupra evenimentelor de la Port-Arthur.

Un cunoscător al regiunii unde se desfășură résboiul ruso-japoneș, cât și a Japoniei, susține, că lupta de 12 zile la Liaoyang a fost o biruință tactică a Japo-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Chirilă Bîzgău.

Steteam de vorbă la masa avocatului Nilvan din Șomcuta cu câți-va din óspeții veniți acolo la adunarea despărțiméntului „Sălăgean-Chiorean”... și povestiam.

Cu asemenea ocaziuni, firesce, sunt preferite teme cu referințe locale.

Așa a venit vorba la Chirilă Bîzgău.

Chirilă Bîzgău era originar din Sălăgiu și ajunsese șef-porcar la moșia din Zorleni a regelui României.

Am povestit comesenilor cunoscința mea cu Chirilă Bîzgău, și le-a plăcut.

Nu sciu decât le va plăcé și cetitorilor tema această. În sfârșit Chirilă Bîzgău nu e un personaj așa însemnat, ca să se ocupe cineva de el într'un foileton. Chirilă Bîzgău, nu e decât un porcar. Adevărat, că e porcar-șef, și adevărat că e

mai mare peste porcarii regelui, dér totuși... e numai porcar.

Pentru cei ce ar face obiecțiunile de mai sus, așa avé la îndemână răspunsul, că Maxim Gorki a făcut eroi de drame și novele țigani corturari și altă plebe din straturile cele mai inferióre ale muritorilor, față cu cari un porcar de sigur este superior. De ce n'ar puté decí forma subiectul unui modest foileton? Din contră prin această pôte dau o probă despre cultul meu față cu mișcărilor moderne în literatură.

* * *

Era o ți frumoșă de primăvară. Profesorii de la gimnasiul „M. K. Epureanu” din Birlad eșiau tocmai de la școlă și mergénd la prânș se opriră la grecu Mănzavinos să ia o țuică.

Alătura de grec era prăvălia de fierărie a jupânului Sigmund Mayer, care era în același timp și vice-consul austro-ungar. Înaintea prăvăliei stetea un Român în portul sălăgenesce: ismene până la genunchi și largi de credeați că se unesc

într'una ca o fustanelă, un mitean de postav meriu și pălărie cu borduri înguste și resfrinte. Avea vr'o daraveră la vice-consulat.

Mă apropiu de Sălăgianul nostru și-l abordez:

— Ghe unghie ești baghe?

— Gheparche! Hăpt ghin Sălaj, decât scii unghie-i?

— Cum n'oiu scie, dór și io-s ghi p'acolo.

— No, dóră nu ești ghi p'acolo?

— Ba hăpt ghi p'acolo.

Era Chirilă Bîzgău din Motăș, comună româneșă din apropierea Cehului Silvaniei.

— Și cum de-ai venit pe aici bade Chirilă?

— D'apoi uite, am venit mai mare peste porcarii de la moșia regelui din Zorleni. Regele a cumpérat nisce porci de la groful Teleki din Lona și cu porcii am venit și eu, că sciu să umblu cu ei.

Din acel moment am legat prietinie cu Chirilă Bîzgău și adesea ori venia la

mine și-i scriu câte o carte. Avea simbrie bună și din banii economisiți trimitea acasă sume considerabile și își cumpéra pământ.

— Cu ce să te cinstesc domnule, dăce Chirilă într'o ți, pentru-că véd, că ai ostenit pentru mine.

— Cu ce să mă cinstesci? Ce-am făcut, am făcut cu dragă inimă și nu aștept plată.

— Ba „meghiș” nu se cade să nu mă arăt și eu cu ceva. Ți-oiu aduce o pohită făcută de muera mea. Sciu că ți-a fi dor de pchită de pe la noi, că véd că pe aici tótă lumea mănăcă numai pchită de la „pecu”.

Adevărat, că în Moldova nimeni nu ócece pâne de casă, nici la oraș, nici la sate, și, unde se face grăul cel frumos ca aurul, ómenii mănăcă pâne cóptă la brătările grecilor și evreilor. În timp de șese ani cât am stat la Birlad numai de două ori am mănăcat pâne de casă, anume odată la Dumitru Eremia din Epurenii, și acum de la Chirilă Bîzgău.

Cursul pietei Braşov.

Din 14 Septembrie n. 1904

Bancnote rom. Camp.	18.96	Vend.	19.02
Argint român,	18.82	"	18.90
Napoleon d'or.	19.02	"	19.12
Gaibeni	11.20	"	11.32
Ruble Rusesco	2.52	"	2.54
Mărci germane	117.20	"	117.40
Lire turcesci	21.50	"	21.60
Seris. fonc. Albina 5 ^o / ₁₀₀	101.—	"	102.—

Bela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov,
se pot procura următoarele cărţi:

(La cărţil. aici înşirate este a se mai adauge lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandatie.)

Versuri de dor, adunate din poezii române de A. Preţul 50 bani (+ 5 b. porto.)

Doi prinşi în cursă, comedia într'un act de A. Kellner localisată de I. Em. Bobancu. Preţul 24 bani (+ 3 b. porto.)

Țigani, schiță istorică, de I. P. Reteganul. Preţul 1 cor. (+10 bani porto.)

Cartea ilustrată pentru copii și copile de George Simu. Acastă broşură conține poezii istorice și morale spre exortarea gustului de cetit la copii. Preţul 50 bani + 56 b. porto.)

Excursiuni pe muntii Ţerei Bârsei și ai Făgăraşului din punctul „La om“ de pe „Buceci“ până dincolo de „Negoiul“. Descoperiri, întregite cu schițe istorice despre Castelele și Țera Făgăraşului de I. Turcu-protonotar pensionat al comitetului Făgăraş. Preţul 2 lei plus 10 b. porto.

Dr. Iosif Frapporti prelucrată de Ioan Papiu. Preţul 60 bani plus 10 bani porto.

Dinu Millan roman. Nenuica sfânt, de Const. Mille. Preţul 2 cor. plus 10 bani porto.

Feciorul Popoi. Facerea Joiței. O dragoste a veacului. Rocha Catiței. Amedeo Madini. Din viața tristă După natură. Baccalaureatul, de Const. Mille. Preţul 2 cor. plus 10 b. porto.

Prosă și versuri, fabule de Gr. M. Alexandrescu preţul 30 b. plus 5 b. porto.

— A apărut tomul I. din „**Novel**“ de Vasile Ranta Buticescu. Broşura are 286 pagini și conține istoriile frumoase scrise într'un limbaj plăcut. Preţul ei e 1 cor. 60 bani plus 20 bani porto.

„**Pe pragul mormântului**“, de preotul G. Simu, conține versuri funebreale pentru popor și pentru inteligență. Pr. 50 bani (+ 6 b. porto.)

Proba de foc, comedie într'un act după A. Cotzebue, localisată de Irina Sonea n. Bogdan 30 b. plus 10 b. porto.

Istoria lui Stan Pătitul. Partea a II-a. Femeia în versuri pentru popor de I. Tom. Totan învățator, preţ. 20 b. plus 3 b. prt.

Poesii, de Bolintineanu. Bătăliile Românilor, II. Preţul 1 cor. (plus 10 b. porto.)

Juvenilia, prosă și versuri, de Sextil Puscariu. Preţul cor. 1.60, pl. 20 b. porto.

Opiniunea publică, conferența ținută la Atheneul român de C. Dissescu la 27 Februarie 1885. preţul 50 b. plus porto 5 bani.

Imbunătățirea stărei sătenilor de Gr. G. Pencescu, preţul 50 b. + 5 b. porto.

Nu mă uita! Colecțiune de versuri pentru ocaziuni funebreale. Aranjată prin N. F. Neorăuțiu. Ediț. IV. Preţul 50 bani. (+ 5 b. p.)

Pribeag, ediția I-a de Ioan Iosif Scopul Preţ. cor. 1. 50 b. pl. 10 b. porto.

Poesii de Al. A. Macedonski. Preţ. 3 cor. pl. 20 b. porto.

Scritori, cetitori și critici de N. Rădulescu-Niger 50 b. plus 5 b. porto.

Lira Stonului său cântarea sărbătorilor de Aron Boca Velohereanu 50 b. plus 10 b. porto.

Bocete adică Cantări la morți, adunate de I. Pop-Reteganul. Preţul 30 bani. (+ 10 b. p.)

Cu vârful penei, scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop 1 Cor. plus 10 b. porto.

Poesii de Vasile Ranta Buticescu. Edițiunea „Amicului Familiei“. Preţul 1 cor. 20 b. plus 10 b. porto.

Umbre și lumini poezii de Em. Păvălanu, cor. 2-50 (porto 20 b.)

„**Gazeta Transilvaniei**“
cu numărul à 10 fl. se vinde
la zarafal Dumitru Pop și la
Eremias Nepoți.

BLUSE stofă și de mătase.

Trusou pentru mirese.

Mare deposit de pânzării fabricat Schroll.

DESCHIDERE DE MAGAZIN!

Am onórea a aduce la cunoștința On. public, că **am deschis** pe piața din loc

Strada vămii nr. 21.
sub firma mea protocolată la tribunal, un

Magazin de mode pentru dame și bărbați.

Bogatul meu deposit l'am asortat cu cele mai nouă și moderne, **Stofe de rochii** pentru Dame și pentru haine bărbătești, și cu **articoli de modă** ce cade în branșă acésta. astfel că pot satisface și cele mai exagerate cereri.

Apelând la sprijinul On. public și asigurând un serviciu din cele mai solide, rămân

cu tótă stima **FENYVESI M. LAJOS.**

Stofe englezesci pentru haine bărbătesci.

Odăi elegant mobilate.

Fiind Sesonul de vară terminat **se închiriază odăi mobilate în Villa Kertsch**

cu prețuri reduse (de la 10 fl. până la 25 fl. pe lună). — Asemenea și o locuință elegant mobilată cu 4 odăi, bucatărie etc.

Se primesc 1—2 copii de școlă cu întreținere (cost) conștientoasă cu preț moderat, la o familie germană inteligentă, fără copii. Locuința la aer curat, în centrul orașului. A se informa la E. L. SCHILLER, Strada Orfanilor nr. 5. Parter în dreapta spre uliță. 4—4.1492.

Un gimnast din casă bună se primește în întreținere și pază, la o familie germană. Odaia împreună cu un student german din gimnasiu superior. Informații mai detaliate se pot lua la D-l L. Palmherț funcționar, Strada Mihail Weiss nr 8. 3 3.1492.

Anunț.

P. T. Domni și Dóme, cari au subseris acțiunii la emisiunea a II-a a institutului „VLÁDEASA“ sub N-rii tit. prov. 4, 57, 59, 60, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 76, 87, 88, 93, 97, 104, 105, 77, sunt provocați a plăti ratele restante conf. §-lui 11 din statute; în cas contrar dreptul de acționar la acele acții se vor declara de perdute și sumele deja solvite trec la fondul de rezervă al institutului.

B.-Huedin, 23 August 1904.

3—3.1496. **Direcțiunea.**

Lucrul bun și solid nn are lipsă de reclam!

Primul Atelier braşovean de Uniforme.

Fondat în 1891. **D. PLATOȘ.** Fondat în 1891.

Prima și coa mai renumită firmă din Transilvania în ramul uniformei.

Liferază pentru Voluntari de un an completa uniformă necesară cu Cor. 110—300 cor. sub garanție, strict după regulamentul prescriș militarilor și totuși elegant.

D. PLATOȘ.
Braşov, Strada Mihail Weiss nr. 3.
(Casele proprii).

Săpun SCHICHT.

MARCA:

Cerbu și Cheia

Săpunul cel mai bun și cu spor și prin urmare și cel mai ieftin.

Nu conține ingrediente străine vătămătoare.

Se capetă pretutinden!

La cumpărare se se observe, ca pe fie care bucată de săpun se fie numele „Schicht“ și una din mărcile sus indicate.

13—00.(725)

STRUGURI
de masă seu de cură.

Stuguri foarte frumoși și fini Chasselas și Muscateller amestecați, în lădițe seu coșuri de 5 kgr., trimiși franco cu 3 cor. 50 b., numai Muscateller 5 kgr. 4 cor. 50 b.; trimite **Martin v. Willinger.** mare producent de vinuri în Zomba (Ungaria). — Vin negru de Szegzard în sticle, cultură proprie, trei 0.70 Lit. franco trimis 3 cor. 60 b.

Mai multe sute de Htl. vinuri calitate fină cu preț ieftin tot acolo.

Ca present de sărbători foarte potrivit.

5—5.1494